

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ**ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ ԵՐՐՈՐԴ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՂ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐԵՐԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ****Արման ՍԱՐԳՍՅԱՆ**

*ԵՊՀ միջազգային և երրօրակյան
իրավունքի ամբիոնի ասպիրանտ*

within the criminal practice.

Միջազգային իրավունքի սուբյեկտները արտաքին քաղաքականությունը իրականացնում են մի շարք ձևերով, որոնցից մեկն էլ միջազգային համաձայնագրերի կնքումն է: Լինելով արտաքին քաղաքականության իրականացման իրավական հաղորդակցության քաղաքակիրթ ձև և ունենալով լայն կիրառություն՝ այն կիրառվում է նաև Եվրոպական միությունում: Միջազգային համաձայնագրերի կնքման միջոցով արտաքին քաղաքականության իրականացումը Եվրոպական միության գործունեության հիմնական ուղղություններից մեկն է դեռևս Եվրոպական միության ստեղծման առաջին իսկ օրերից, այսինքն՝ դեռևս Եվրոպական ընկերակցությունների գոյության ժամանակ: 1951թ. ածխի և պողպատի Եվրոպական ընկերակցության ինտեգրացիոն կազմավորման և 1957թ. Եվրոպական տնտեսական ընկերակցության ու Եվրոպական ատոմային էներգիայի ընկերակցության ինտեգրացիոն կազմավորումները հիմնադրող համանուն պայմանագրերում գոյություն ունեին դրույթներ, որոնք իրավական հիմք էին ստեղծում միջազգային համաձայնագրեր կնքելու համար: Մասնավորապես, դրանց էին նվիրված Եվրոպական տնտեսական ընկերակցության հիմնադրման մասին պայմանագրի 113-րդ և 238-րդ հոդվածները (ներկայումս՝ Եվրոպական միության գործունեության մասին պայմանագրի 207-րդ և 217-րդ հոդվածներ¹), որոնք վերաբերում էին սակագնային ու առևտրային հա-

մաձայնագրերի կնքմանը²:

Եվրոպական միության կողմից միջազգային համաձայնագրերի կնքման միջոցով արտաքին քաղաքականության իրականացումը իր արդիականությունը չի կորցրել նաև այսօր և դրսևորվում է հատկապես երրորդ պետությունների հետ հարաբերություններում: Ավելին, այս միջոցով արտաքին քաղաքականության իրականացումը վերջին երկու տասնամյակի ընթացքում ձեռք է բերել ավելի լայն կիրառություն, որի մասին են վկայում Եվրոպական միության կողմից մի շարք պետությունների հետ կնքված բազմաթիվ միջազգային համաձայնագրերը: Այս հանգամանքը, թերևս, պայմանավորված է պետությունների՝ որպես միջազգային իրավունքի ինքնուրույն սուբյեկտների մեծաքանակությամբ:

Երրորդ պետությունների հետ իր հարաբերությունները Եվրոպական միությունը կառուցում է տարբեր կատեգորիայի միջազգային համաձայնագրերի հիման վրա, որոնք միմյանցից տարբերվում են ինչպես կնքման նպատակով ու առաջարկվող համագործակցության ծավալով, այնպես էլ կնքման իրավական հիմքով և իրավական հետևանքներով: Համաձայնագրերը, ըստ դրանցով կարգավորվող հարաբերությունների հավակնոտության մակարդակի, կարող ենք ենթարկել որոշակի պայմանական դասակարգման և այն ներկայացնել հետևյալ հիերարխիկ հաջորդականությամբ՝

- ա) առևտրային համաձայնագրեր,
- բ) համագործակցության կամ զարգացման համագործակցության համաձայնագրեր (այսուհետ նաև՝ համագործակցության համաձայնագրեր),
- գ) փոխկապակցման համաձայնագ-

րեր,³

դ) *անդամակցության համաձայնագրեր:*

Սրանից յուրաքանչյուրը քաղաքական, տնտեսական և իրավական երկխոսության ինքնուրույն ձևաչափ է, որը Եվրոպական միությունն առաջարկում է գործընկեր պետությանը: Համաձայնագրերի մասին հնարավոր է ամբողջական պատկերացում կազմել միայն առանձին-առանձին դիտարկման և դրանցից յուրաքանչյուրին բնորոշ հատկանիշները վեր հանելու միջոցով:

Եվրոպական միության կողմից երրորդ պետություններին առաջարկվող միջազգային համաձայնագրերի առաջին խումբը *Առևտրային համաձայնագրերն են:* Դրանք երրորդ պետությունների հետ հարաբերություններում Եվրոպական միության կողմից առաջարկվող միջազգային համաձայնագրերի հիերարխիայում զբաղեցնում են ստորին տեղ: Դա արտահայտվում է համաձայնագրերի այս տեսակով կարգավորվող ոլորտների սահմանափակվածությամբ: Դրանք բացառապես ուղղված են երրորդ պետության հետ առևտրային ու տնտեսական հարաբերությունների կարգավորմանը: Ինտեգրացիոն գործընթացների սկզբնական շրջանում առևտրային համաձայնագրերը լայն կիրառություն ունենին: Գուցե այս պատճառով է, որ երբեմն դրանք անվանվում են առաջին սերնդի համաձայնագրեր⁴: Առևտրային համաձայնագրերի կնքման նյութական իրավական հիմք է ծառայում Եվրոպական միության գործունեության մասին պայմանագրի 207-րդ հոդվածը (նախկին Եվրոպական ընկերակցության հիմնադրման մասին պայմանագրի 133-րդ հոդված), որը վերաբերում է ընդհանուր առևտրային քաղաքականությանը, իսկ ընթացակարգային հիմք՝ Եվրոպական միության գործունեության մասին պայմանագրի 218-րդ հոդվածը (նախկին Եվրոպական ընկերակցության հիմնադրման մասին պայմանագրի 300-րդ հոդված)⁵ պահպանելով 207-րդ հոդվածում սահմանված հատուկ կանոնները:

Առևտրային համաձայնագրերով նախատեսվում են Եվրոպական միություն ներկրվող ապրանքների առևտրային սահմանափակումների վերացում, երբեմն՝ ոչ փոխադարձության սկզբունքի հիման վրա՝ ի շահ երրորդ պետության: 1994թ. առևտրային համաձայնագրեր են կնքվել Մերձբալթյան երկրների՝ Էստոնիայի, Լատվիայի ու Լիտվայի հետ: Առևտրային համաձայնագիր կնքվել է նաև Եվրոպական տնտեսական ընկերակցության և ԽՍՀՄ-ի միջև⁶: Այն անվանվում էր Առևտրի և տնտեսական համագործակցության համաձայնագիր և միտված էր երկու սուբյեկտների միջև նորաստեղծ հարաբերությունների բարելավմանը, որի պատճառով կրում էր նվազ քաղաքական պայմանականություն (conditionality)⁶, քան ԽՍՀՄ-ի փլուզումից հետո առաջացած անկախ պետությունների հետ կնքված համաձայնագրերը: Այդուհանդերձ, համաձայն այդ համաձայնագրերի սահմանափակ կարգավորման առարկայից՝ դրանք ներկայումս չատ հազվադեպ են կնքվում:

Առևտրային համաձայնագրերի դրույթներին բնորոշ է ուղղակի գործողության սկզբունքը: Պարզապես դրանք, ինչպես և Եվրոպական միության կողմից առաջարկվող մյուս միջազգային համաձայնագրերը, պետք է բավարարեն միջազգային համաձայնագրերի ուղղակի գործողության չափանիշները:⁷

Համաձայնագրերի երկրորդ խումբը կազմում են *համագործակցության կամ զարգացման համագործակցության համաձայնագրերը:* Դրանք Եվրոպական միության կողմից երրորդ պետությունների հետ կնքվում են քաղաքական երկխոսության հաստատման, տնտեսական հարաբերությունների հեշտացման, ժողովրդավարական բարեփոխումների խթանման, մարդու իրավունքների պաշտպանության և իրավունքի զերակայությունը երաշխավորող իրավակարգի հիմնադրման նպատակներով: Այդ իսկ պատճառով համագործակցության համաձայնագրերի նախաբանում

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

բացակայում են «Եվրոպական ինտեգրման գործընթացների» և «Եվրոպական միությանն անդամակցելու նպատակի» մասին հիշատակումներ⁸: Համագործակցության համաձայնագրերը պարունակում են նաև տնտեսական ու առևտրային հարցերում համագործակցությանը, ինչպես նաև առևտրի ազատականացմանն ուղղված միջոցառումներ: Այսինքն, համագործակցության և առևտրային համաձայնագրերի տարբերությունը այն է, որ համագործակցության համաձայնագրերը, առևտրային և դրան հարակից ոլորտներից բացի, կարող են շոշափել նաև այլ ոլորտներ (օրինակ՝ քաղաքական, մարդու իրավունքների պաշտպանության և այլն):

Ավելին, համագործակցության համաձայնագրերում երբեմն նախատեսվում են երրորդ պետության հետ երկխոսության մեխանիզմներ՝ ներառյալ Ընդհանուր արտաքին և անվտանգության քաղաքականության և ոստիկանության ու դատական մարմինների համագործակցության հարցերում: Եվրոպական ընկերակցությունը 1994թ. համագործակցության համաձայնագրեր է կնքել Հայաստանի, Ադրբեյջանի⁹, Վրաստանի¹⁰, Ղազախստանի¹¹, Ղրղրստանի¹², Մոլդովայի¹³, Ռուսաստանի¹⁴, Ուկրաինայի¹⁵, Ուզբեկստանի¹⁶ և այլ երկրների հետ:

Համագործակցության համաձայնագրերը, պայմանավորված դրանցով երրորդ պետություններին առաջարկվող համագործակցության ծավալով, կարող ենք ենթարկել որոշակի դասակարգման: Մասնավորապես, Ռուսաստանի Դաշնության, Ուկրաինայի ու Մոլդովայի հետ 1994թ. կնքված Գործընկերության և համագործակցության համաձայնագրերը իրենց բովանդակությամբ ավելի հավակնոտ են, քան Հայաստանի Հանրապետության կամ Վրաստանի Հանրապետության հետ 1996թ. կնքված Գործընկերության և համա-

գործակցության համաձայնագրերը: Միայն Ռուսաստանի Դաշնության և Ուկրաինայի ու Մոլդովայի հետ կնքված Գործընկերության և համագործակցության համաձայնագրերում է, որ առկա է դրույթ ազատ առևտրային գոտի հիմնադրելու մասին¹⁷: Այս հատկանիշով նշված համաձայնագրերը տարբերվում են Կովկասի և Կենտրոնական Ասիայի երկրների հետ կնքած նույն կատեգորիայի համաձայնագրերից:

Բոլոր տեսակի համագործակցության համաձայնագրերի համար ընդհանուր պետք է համարել այն, որ դրանց դրույթների իրագործման համար ստեղծվում է համապատասխան ինստիտուցիոնալ համակարգ (Համագործակցության խորհուրդ, Համագործակցության կոմիտե և Համագործակցության խորհրդարան): Այս մարմինների ընդունած որոշումները պարտադիր չեն և կրում են զուտ խորհրդատվական բնույթ: Այս մասին է վկայում նրանց իրավական կարգավիճակը սահմանող համապատասխան Գործընկերության և համագործակցության համաձայնագրերի դրույթների վերլուծությունը¹⁸:

Համագործակցության համաձայնագրերը խառը համաձայնագրեր են, քանի որ դրանց մեջ ընդգրկված ոչ բոլոր ոլորտներն են ամբողջությամբ ընկնում Եվրոպական միության իրավասության ներքո: Այդ իսկ պատճառով համագործակցության համաձայնագրերի կնքմանը Եվրոպական միության հետ մասնակցում են նաև անդամ պետությունները, որոնցից յուրաքանչյուրը պետք է վավերացնի խնդրո առարկա համաձայնագիրը իր ներպետական օրենսդրական ընթացակարգին համապատասխան:

Համագործակցության համաձայնագրերի կնքման համար իրավական հիմք է ծառայում Եվրոպական միության գործունեության մասին պայմանագրի 212-րդ հոդվածը¹⁹ (նախկին Եվրոպական ընկերակցության հիմնադրման մասին պայմանագրի 181 (ա) հոդված)²⁰: Սա համագործակցության համաձայնագրերի կնքման

խթանիչ կամ նյութական իրավական հիմքն է: Սակայն, քանի որ համագործակցության համաձայնագրերը շոշափում են զանազան ոլորտներ, դրանք կնքման համար որպես նյութական իրավական հիմք միաժամանակ կարող են հանդիսանալ Եվրոպական միության գործունեության մասին պայմանագրի ամենատարբեր հոդվածներ (օրինակ՝ Եվրոպական միության գործունեության մասին պայմանագրի 207-րդ, 352-րդ, 50(2)-րդ, 53(1)-րդ, 64(2)-րդ, 91-րդ, 100-րդ²¹ և մի շարք այլ հոդվածներ): Համագործակցության համաձայնագրերի կնքման համար որպես ընթացակարգային իրավական հիմք է կիրառվում Եվրոպական միության գործունեության մասին պայմանագրի 218-րդ հոդվածը:

Համագործակցության համաձայնագրերին հաջորդում են փոխկապակցման համաձայնագրերը: Դրանք կնքելու համար իրավական հիմք է ծառայում Եվրոպական միության գործունեության մասին պայմանագրի 217-րդ հոդվածը, համաձայն որի «Միությունը կարող է մեկ կամ ավելի երրորդ պետությունների կամ միջազգային կազմակերպությունների հետ կնքել փոխկապակցման վերաբերյալ համաձայնագրեր, որոնցով նախատեսվում են փոխադարձ իրավունքներ ու պարտականություններ, ընդհանուր գործողություն և հատուկ ընթացակարգ»: Փոխկապակցման համաձայնագրերի այս բնորոշումը չի բացահայտում դրանց էությունը, քանի որ ցանկացած միջազգային համաձայնագրով կարող են նախատեսվել փոխադարձ իրավունքներ ու պարտականություններ, ընդհանուր գործողություն և հատուկ ընթացակարգ: Համաձայնագրերի այս տեսակի էությունը բացահայտելու հարցում զգալի լույս է սփռում *Demirel*-ի գործը, որտեղ Եվրոպական միության դատարանը սահմանել է, որ «փոխկապակցման համաձայնագիրը հատուկ, արտոնյալ կապ է ստեղծում Եվրոպական միության և ոչ անդամ պետության միջև՝ հնարավորություն տալով վերջինիս գոնե որոշ առումով մաս-

նակցություն ունենալ Եվրոպական միության համակարգում»²²: Այս սահմանման մեջ «ոչ անդամ պետություն» բառակապակցությունը պետք է հասկանալ լայն իմաստով և Եվրոպական միության համակարգում մասնակցության իրավունք ունեցող սուբյեկտ դիտել ոչ միայն տվյալ պետությանը, այլ նաև նրա քաղաքացիներին: Համեմայն դեպս դա է հուշում *Demirel*-ի գործը, որը վերաբերում է Եվրոպական միությունում Թուրքիայի քաղաքացու ազատ տեղաշարժին:

Ավելին, փոխկապակցման համաձայնագրերի վերը բերված բնորոշումից ակնհայտ է դառնում, որ համաձայնագրերի այս տեսակի առանձնահատկությունը այն է, որ միտված է երրորդ պետությանը տրամադրելու Եվրոպական միության համակարգ ինտեգրվելու այնպիսի արտոնություններ, որոնք չեն տրամադրվում մյուս համաձայնագրերով: Իսկ որոնք են այդ արտոնությունները: Այս հարցին պատասխանելու համար պետք է վերլուծել տարբեր պետությունների հետ կնքված փոխկապակցման համաձայնագրերի բովանդակությունը:

Փոխկապակցման համաձայնագրերով սահմանվում են սերտ հարաբերություններ երրորդ պետության կամ պետությունների խմբի հետ: Բացի առևտրային ոլորտից, դրանք նախատեսում են համագործակցության իրականացում նաև այլ ոլորտներում և երբեմն ներառում են արձանագրություններ, որոնք նախատեսում են փոխկապակցված երկրին կամ երկրներին Եվրոպական միության կողմից ցուցադրվող աջակցության փաթեթի ու Եվրոպական ներդրումային բանկի կողմից վարկերի տրամադրում: Փոխկապակցման համաձայնագրերը կարող են նույնիսկ ուղղված լինել մաքսային միությունը (օրինակ՝ Թուրքիայի հետ կնքված փոխկապակցման համաձայնագիրը) կամ ներքին շուկան ընդարձակելուն (օրինակ՝ Իսլանդիայի, Լիխտենշտեյնի և Նորվեգիայի հետ կնքված Եվրոպական տնտեսական գոտի հիմնադ-

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

րելու մասին փոխկապակցման համաձայնագիրը):

Համաձայն երրորդ պետությունների հետ Եվրոպական միության կողմից փոխկապակցման համաձայնագրերի կնքման պրակտիկայից՝ կարող ենք առանձնացնել փոխկապակցման համաձայնագրերի հետևյալ երեք տեսակները.

1. փոխկապակցման համաձայնագրեր, որոնք կնքվում են Եվրոպական պետությունների նախկին գաղութ երկրների հետ հարաբերություններ հաստատելու նպատակով (օրինակ՝ Մարոկկոյի և Թունիսի հետ կնքված փոխկապակցման համաձայնագրերը²³),

2. փոխկապակցման համաձայնագրեր, որոնք կնքվում են սոսկ երրորդ պետությունների հետ հավակնոտ հարաբերություններ հաստատելու նպատակով (օրինակ՝ 2002թ. Չիլիի հետ կնքված փոխկապակցման համաձայնագիրը²⁴),

3. փոխկապակցման համաձայնագրեր, որոնք կնքվում են Եվրոպական միությանը երրորդ պետության անդամակցությունը նախապատրաստելու համար (օրինակ՝ 1961թ. Հունաստանի հետ կնքված փոխկապակցման համաձայնագիրը²⁵):

Վերջին կատեգորիայի փոխկապակցման համաձայնագրերը կարող են ունենալ տարբեր անվանումներ: Դրանք կարող են անվանվել Եվրոպական համաձայնագրեր (ինչպիսիք կնքվել են Հունգարիայի²⁶, Լեհաստանի²⁷, 1994թ. Բուլղարիայի²⁸, Չեխիայի հանրապետության²⁹, Լատվիայի³⁰, Լիտվայի³¹, Ռումինիայի³², Սլովակիայի³³, Էստոնիայի³⁴, Սլովենիայի³⁵ հետ), Եվրասիացիերկրածովյան համաձայնագրեր (կնքվել են 1996 թվականին Իսրայելի³⁶, Հորդանանի³⁷, Մարոկկոյի³⁸, Պաղեստինի³⁹ և Թունիսի⁴⁰ հետ, 2001թ.՝ Եգիպտոսի⁴¹, 2002թ.՝ Ալժիրի⁴²), Կոտոնու կոնվենցիա (կնքվել է մի շարք Աֆրիկյան, Կարիբյան ու Խաղաղօվկիանոսյան երկրների հետ)⁴³:

Փոխկապակցման համաձայնագրերի՝ վերը քննարկված մյուս համաձայնագրերից տարբերակող հատկանիշ են դրանց դրույթների ուղղակի գործողությունը առավել հեշտությամբ Եվրոպական միության դատարանի կողմից ճանաչելու հնարավորությունը⁴⁴, դրանց դրույթների իրագործումը ապահովելու համար ստեղծված մարմինների ընդունած որոշումների դրույթների ուղղակի գործողության հնարավորությունը,⁴⁵ առանձին դեպքերում՝ ազատ առևտրային գոտիների ստեղծմանը ուղղված լինելը: Հնարավոր է նաև, որ փոխկապակցման համաձայնագրերը դրույթներ պարունակեն անձանց ազատ տեղաշարժի, ապրանքների ազատ տեղաշարժի, կապիտալի ազատ տեղաշարժի և ծառայությունների մատուցման ազատության մասին: Այլ կերպ ասած՝ փոխկապակցման համաձայնագրերը կարող են հնարավորություն տալ երրորդ պետությունների քաղաքացիներին ներթափանցելու Եվրոպական միության ներքին շուկա և դառնալու դրա մասնակից (օրինակ՝ Իսլանդիայի, Լիխտենշտեյնի և Նորվեգիայի հետ կնքված Եվրոպական տնտեսական գոտի հիմնադրելու մասին փոխկապակցման համաձայնագիրը⁴⁶): Դրանից բացի, փոխկապակցման համաձայնագրերի նախաբանները ուղղակիորեն հիշատակում են «Եվրոպական ինտեգրման գործընթացի» կամ «Եվրոպական միությանն անդամակցելու նպատակի» մասին (օրինակ՝ Հունգարիայի հետ կնքված փոխկապակցման համաձայնագիրը⁴⁷):

Փոխկապակցման համաձայնագրերին բնորոշ հենց վերը թվարկված հատկանիշներով է պայմանավորված Եվրոպական միության հետ հարաբերությունները համաձայնագրի քննարկվող տեսակի հիման վրա կառուցելու տարբեր պետությունների նկրտումները: Որպես ասվածի վառ օրինակ կարող ենք վկայակոչել Ուկրաինային, որտեղ ինչպես բարձր քաղաքական, այնպես էլ տեսական մակարդակներում լավատեսական կանխատեսումներ են արվում, և

ցանկություններ են հնչում առ այն, որ Եվրոպական միության հետ հետագա փոխգործակցությունը զարգացնելու ուղղված համաձայնագիրը լինելու է փոխկապակցման համաձայնագիր⁴⁸:

Եվրոպական միության կողմից երրորդ պետությունների հետ կնքվող միջազգային համաձայնագրերի հաջորդ տեսակը *Անդամակցության համաձայնագրերն* են: Դրանք կնքվում են այն պետությունների հետ, որոնք պետք է դառնան Եվրոպական միության անդամ պետություն: Եվրոպական միության իրավունքի մասնագիտական գրականության մեջ անդամակցության համաձայնագրերը չեն համարվում որպես երրորդ պետությունների հետ կնքվող միջազգային համաձայնագրերի ինքնուրույն տեսակ: Սակայն մեր խորին համոզմամբ դրանք պետք է առանձնացնել որպես Եվրոպական միության կողմից երրորդ պետություններին առաջարկվող միջազգային համաձայնագրերի ինքնուրույն կատեգորիա, քանի որ այդ համաձայնագրերի կողմ հանդիսացող պետություններին մինչև Եվրոպական միությանն անդամակցելը պետք է դիտել որպես երրորդ պետություն:

Անդամակցության համաձայնագրերի առանձնահատկությունը Եվրոպական միության կողմից առաջարկվող միջազգային համաձայնագրերի մյուս տեսակներից այն է, որ դրանք կնքվում են ոչ թե երրորդ պետության հետ հարաբերություններ հաստատելու կամ արդեն հաստատված հարաբերությունները խորացնելու նպատակով, այլ երրորդ պետությանը Եվրոպական միության անդամ դարձնելու նպատակով: Ուստի կարող ենք փաստել, որ անդամակցության համաձայնագրերը ունեն անցումային բնույթ, քանի որ ուժի մեջ մտնելուց և անդամակցության գործընթացը իր ավարտին հասցնելուց հետո դադարում են գոյություն ունենալուց: Սա չի նշանակում, որ դրանք դադարում են գոյություն ունենալ իրավաբանորեն, այլ դրանք ուժի մեջ մտնելով իրացնում են այն նպատակը, որի համար կնքվել են, ինչը ինքնին նշանա-

կում է դրանց գոյության փաստացի դադարում: Անդամակցության համաձայնագրերը ուժի մեջ մտնելու համար պետք է վավերացվեն ոչ միայն Եվրոպական միության համապատասխան ինստիտուտների (ԵՄ խորհուրդ և Եվրոպական խորհրդարան), այլ նաև անդամ պետությունների կողմից՝ նրանց ներպետական ընթացակարգերին համապատասխան:

Այսպիսով, Եվրոպական միությունը երրորդ պետությունների հետ իր հարաբերությունները կառուցում է առևտրային, համագործակցության կամ զարգացման համագործակցության և փոխկապակցման համաձայնագրերի հիման վրա: Վերջիններս միմյանցից տարբերվում են ինչպես կնքման նպատակով, այնպես էլ առաջարկվող համագործակցության ծավալով: Փոխկապակցման համաձայնագրերը, որպես կանոն, ավելի հավակնոտ են, քան առևտրային կամ համագործակցության համաձայնագրերը: Այդ հավակնոտությունը արտահայտվում է դրանց դրույթների ուղղակի գործողությունը առավել հեշտությամբ Եվրոպական միության դատարանի կողմից ճանաչելու հնարավորությունը, դրանց դրույթների իրագործումը ապահովելու համար ստեղծված մարմինների ընդունած որոշումների դրույթների ուղղակի գործողության հնարավորությունը, առանձին դեպքերում ազատ առևտրային գոտիների ստեղծմանն ու ներքին շուկայի մեջ երրորդ պետության ինտեգրմանը ուղղված լինելու և համագործակցության ավելի լայն ոլորտներ ընդգրկելու մեջ:

Եվրոպական միության կողմից երրորդ պետությունների հետ կնքվող միջազգային համաձայնագրերի ինքնուրույն խումբ պետք է դիտել նաև անդամակցության համաձայնագրերը, քանի որ դրա կողմ հանդիսացող երրորդ պետությունը նախքան Եվրոպական միությանն անդամակցելը համարվում է երրորդ պետություն: Այս համաձայնագրերի առանձնահատկությունը Եվրոպական միության կողմից առաջարկվող մյուս միջազգային համաձայնագրե-

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

րից այն է, որ կյանքի է կոչվում ոչ թե համապատասխան երրորդ պետության հետ

համագործակցության այս կամ այն ոլորտում երկարաժամկետ հարաբերություններ կարգավորելու նպատակով, այլ եվրոպական միությանը տվյալ պետության անդամակցության գործընթացը իր ավարտին

¹ St'ü articles 207 and 217 of the Consolidated version of the Treaty on the functioning of the European Union (Lisbon Treaty), [2008] OJ C 115/1:

² St'ü articles 113 and 238 of the European Economic Community Treaty, [1957]:

³ St'ü Karen E. Smith, European Union Foreign Policy in the Changing World: The EU's Foreign Policy instruments, The European Community pillar: Agreements with third countries, 2003, Great Britain, page 53:

⁴ St'ü Marius Vahl, Swedish Institute for European Policy Studies (publisher), *International agreements in EU neighbourhood policy*, report No.10, 2006, page 43, available at www.sieps.se:

⁵ St'ü Agreement between the European Economic Community and the Union of Soviet Socialist Republics on trade and commercial and economic cooperation, OJ (1990), L 068/2:

⁶ Քաղաքական պայմանականությունն ասելով հասկանում ենք, որ եվրոպական միության կողմից երրորդ պետությունների հետ հարաբերությունները զարգանում են իր պայմանների առաջադրմամբ, որոնք երրորդ պետությունը պարտավորվում է բավարարել կամ իրականացնել այդ հարաբերություններում որոշակի նպատակի հասնելու համար:

⁷ St'ü case 104/81, *Hauptzollamt Mainz v C.A. Kupferberg & Cie KG a.A.*, (1982), ECR 3641, pars.24-27:

⁸ St'ü the Preamble of the Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and Georgia, of the other part, [1999] OJ L 205/3, the Preamble of the Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Kyrgyzstan, of the other part, [1999] OJ L 196/3 և այլն:

⁹ St'ü Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their

Member States, of the one part, and the Republic of Azerbaijan, of the other part, [2005] OJ L 185/3:

¹⁰ St'ü Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and Georgia, of the other part, [1999] OJ L 205/3:

¹¹ St'ü Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Kazakhstan, of the other part, [1999] OJ L 196/3:

¹² St'ü Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Kyrgyzstan, of the other part, [1999] OJ L 196/3:

¹³ St'ü Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Moldova, of the other part, [1998] OJ L 181/3:

¹⁴ St'ü Agreement on partnership and cooperation establishing a partnership between the European Communities and their Member States, of one part, and the Russian Federation, of the other part, [1997] OJ L 327/3:

¹⁵ St'ü Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part, [1999] OJ L 49/3:

¹⁶ St'ü Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Uzbekistan, of the other part, [1999] OJ L 229/3:

¹⁷ St'ü article 3 of Partnership and Cooperation Agreement with Russia, [1997] OJ L 327/3, article 4 of Partnership and Cooperation Agreement with Ukraine [1999] OJ L 49/3 and article 4 of Partnership and Cooperation Agreement with Moldova, [1998] OJ L 181/3:

հասցնելու համար:

- ¹⁸ St'u Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and Georgia, of the other part, Institutional, general and final provisions, [1999] OJ L 205/3, page 45:
- ¹⁹ St'u article 212 of the Consolidated version of the Treaty on the functioning of the European Union (Lisbon Treaty), [2008] OJ C 115/1:
- ²⁰ St'u article 181a of the Consolidated version of the Treaty Establishing the European Community [2002] OJ C 325/33:
- ²¹ Նախկին Եվրոպական ընկերակցության հիմնադրման մասին պայմանագրի 133-րդ, 308-րդ, 44(2)-րդ, 47(2)-րդ, 57(2)-րդ, 71-րդ և 80-րդ հոդվածներ:
- ²² St'u case C-12/86 *Meryem Demirel v Stadt Schwäbisch Gmünd*, [1987] ECR 3719, par. 9:
- ²³ St'u Euro-Mediterranean Agreement establishing an association between the European Economic Communities and their Member States, of the one part, and the Kingdom of Morocco, of the other part, OJ 2000, L 70/2 and Euro-Mediterranean Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Tunisia, of the other part, OJ 1998, L 97/2:
- ²⁴ St'u Agreement establishing an association between the European Community and its Member States, of the one part, and the Republic of Chile, of the other part, OJ 2002, L 352/3:
- ²⁵ St'u Agreement establishing an association between the European Economic Community and Greece (Athens Agreement) [1961] OJ English Special Edition, Second Series, I External Relations (1) p.3:
- ²⁶ St'u Europe Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Hungary, of the other part OJ 1993, L 347/2:
- ²⁷ St'u Europe Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Poland, of the other part OJ 1993, L 348/2:

- ²⁸ St'u Europe Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Bulgaria, of the other part OJ 1994, L 358/3
- ²⁹ St'u Europe Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Czech Republic, of the other part OJ 1994, L 360/2
- ³⁰ St'u Europe Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Latvia, of the other part OJ 1994, L 26/3:
- ³¹ St'u Europe Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Lithuania, of the other part, OJ 1994, L 51/3:
- ³² St'u Europe Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and Romania, of the other part, OJ 1994, L 357/2
- ³³ St'u Europe Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Slovak Republic, of the other part OJ 1994, L 359/2
- ³⁴ St'u Europe Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Estonia, of the other part, OJ 1998, L 68/3:
- ³⁵ St'u Europe Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Slovenia, of the other part, OJ 1999, L 51/3:
- ³⁶ St'u Euro-Mediterranean Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the State of Israel, of the other part, OJ 2000, L 147/3:
- ³⁷ St'u Euro-Mediterranean Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Hashemite Kingdom of

Միջազգային իրավունք

Jordan, of the other part, OJ 2002, L 129/3:

³⁸ Տե՛ս Euro-Mediterranean Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Kingdom of Morocco, of the other part, OJ 2000, L 70/2:

³⁹ Տե՛ս Euro-Mediterranean Interim Association Agreement on Trade and Cooperation between the European Community, of the one part, and the Palestine Liberation Organisation (OLP), for the benefit of the Palestinian Authority of the West bank and the Gaza Strip, of the other part, OJ 1997, L 187/3:

⁴⁰ Տե՛ս Euro-Mediterranean Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Tunisia, of the other part, OJ 1998, L 97/2:

⁴¹ Տե՛ս Euro-Mediterranean Agreement establishing an Association between the European Community and its Member States, of the one part, and the Arab Republic of Egypt, of the other part, OJ 2004, L 304/2:

⁴² Տե՛ս Euro-Mediterranean Agreement establishing an Association between the European

Community and its Member States, of the one part, and the People՝s Democratic Republic of Algeria, of the other part, OJ 2005, L 265/2:

⁴³ Տե՛ս հղում 3:

⁴⁴ Տե՛ս case C-438/00, **Deutscher Handballbund e.V. v Maros Kolpak**, [2003] ECR I-4135, par. 30:

⁴⁵ Տե՛ս case C- 192/89, **S.Z. Sevince v Staatssecretaris van Justitie**, [1989], ECR I-3461, par. 26:

⁴⁶ Տե՛ս article 1(2) of the Agreement on the European Economic Area between the European Community and their Member States of the one part and European Free Trade Association Member States on the other, OJ 1994, L 1/3:

⁴⁷ Տե՛ս article 1 of the Europe Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Hungary, of the other part OJ 1993, L 347/2:

⁴⁸ Տե՛ս Roman Petrov, ՝Legal Basis and Scope of the New EU-Ukraine Enhanced Agreement. Is there any room for further speculation՝, EUI Working Paper MWP, No.2008/17, 2008, էջ 2:

THE TYPES OF INTERNATIONAL AGREEMENTS OFFERED BY THE EUROPEAN UNION TO THIRD COUNTRIES

Arman SARGSYAN

*PHD student, Chair of European and
International Law, YSU, Faculty of Law*

This article is dedicated to the investigation of the main types of the international agreements on the basis of which European Union establishes contractual relations with third countries. The author distinguishes four main types of such international agreements (trade agreements, cooperation agreements, association agreements and

accession agreements). As each of the agreements constitute a separate format of cooperation, the author reveals the characteristic features of the above mentioned agreements and makes comparative analyses between them.

In the end the author comes to the conclusion that association agreements are more ambitious than trade or partnership agreements and that accession agreements form a separate type of international agreements which EU offers to third states.
